

3. Мартиненко О. В. Вектори успішної підготовки фахівців хореографічного профілю. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців мистецьких дисциплін як фактор їх професійної самореалізації: кол. монографія / за ред. А. І. Омельченко. Мелітополь: Скребейко П. В., 2019. С. 164-189.
4. Петрик О. Формування художньо-естетичної культури майбутніх педагогів-хореографів. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців мистецьких дисциплін як фактор їх професійної самореалізації: кол. монографія / за ред. А. І. Омельченко. Мелітополь: Скребейко П. В., 2019. 363 с.

Наталія ЛУПАК,

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна
lupak@elr.tnpu.edu.ua*

Natalia LUPAK,

*Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the Department of Pedagogy and Methodology
of Primary and Preschool Education
of Ternopil National
Pedagogical University of Ternopil
Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine
lupak@elr.tnpu.edu.ua*

ЛЕКСИКА ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ

THE LEXICON OF CHOROGRAPHIC ART IN THE CONTEXT OF ARTISTIC COMMUNICATION

Стрімке розширення інформаційного простору активізує процеси обміну інформацією між складними динамічними системами у різних спеціалізованих сферах і контекстах. Науковці слушно зазначають, що основною детермінантою цивілізаційного поступу є вибір каналів комунікації, а також їхня трансформація. Сучасна людина безпосередньо та/чи опосередковано занурена у комунікативне середовище, в якому їй доводиться безперервно кодувати й декодувати різноманітні повідомлення. Світоглядно-гуманітарні смисли міжкультурної комунікації зі зверненням до комунікативної філософії актуалізовані в наукових працях Є. Андроса, Ю. Габермаса, Е. Гуссерля, К. Ясперса та ін. Все частіше предметом наукових досліджень виявляється широкий спектр комунікативних явищ, у виразних у працях українських (Ф. Бацевич, О. Дзьобань, Г. Онуфрієнко, М. Прищак, А. Черневич, О. Яшенкова та

ін.) та зарубіжних (Р. Вердербер, К. Вердербер, Е. Гріффін, Р. Йохансен та ін.) учених.

Особливою формою передачі інформації є художня комунікація, котра сприяє гармонізації емоційної, інтелектуальної, когнітивної, мотиваційної, естетичної сфери особистості. Художня комунікація як цілісний вид діяльності з інтелектуальною та емоційною складовою створює благодатні умови для розвитку потенційних творчих можливостей особистості шляхом одухотвореного способу комунікативної дії (події), націленої на усвідомлення власного «Я» [4, с. 108 – 109]. Проблему художньої комунікації у різноманітних формах взаємодії досліджували О. Берегова, Л. Гаврілова, В. Козакова, О. Комаровська, Л. Кондрацька, І. Кулка, Л. Лазарева та ін.

Комунікація, яка забезпечує усесторонній зв'язок людини зі світом, набуває ознак універсального феномену з усвідомленням основного принципу – взаємодії. Очевидно, що будь-яка взаємодія можлива лише за умови розуміння комунікантами змісту смислових повідомлень. Отже, йдеться про важливий інструмент комунікації – знакову систему, яку, зазвичай, трактують як лексику, мову повідомлення. У художній комунікації специфічні засоби художньої виразності (художня мова) формують художній текст. Кожен вид мистецтва володіє власним лексичним ресурсом, за допомогою якого створюються художні образи – основні компоненти художнього тексту.

Сьогодні особливого звучання в культурному та освітньому контекстах набуває хореографічне мистецтво, адже воно найповніше відповідає темпу і ритму сучасних динамічних змін. Потреба створення нових комунікативних практик хореографічного змісту зумовлює розширення лексики танцювального мистецтва. Підсумовуючи напрацювання науковців (Д. Баттерворт, Г. Березова, Г. Богданов, А. Ваганова, О. Картер, Д. Фішер та ін.), мистецтвознавців (І. Дубник, П. Карп, Т. Кафарова, Т. Кохан, В. Пастух та ін.), фахівців хореографії (А. Волинський, А. Мессерер, Л. Щур та ін.), констатуємо, що мова танцю – це спосіб комунікації, який використовується танцюристами для вираження почуттів, ідей, емоцій та інших концепцій за допомогою руху тіла.

Мета статті: схарактеризувати особливості лексики хореографічного мистецтва як специфічної форми комунікації.

Художня комунікація – це процес передачі естетичних цінностей через мистецтво, зокрема образотворче мистецтво, музику, театр, літературу, танець тощо. Це комунікативна взаємодія між митцем і реципієнтом (глядачем, слухачем), за допомогою якого передаються інтенції, емоції та смислове повідомлення через художній вираз. Можна стверджувати, що художня комунікація – це суб'єктивний процес кодування комунікантом власного смислу (ідеї, думки, почуття, переживання, стану) за допомогою художніх засобів і декодування цього смислу комунікатом шляхом сприйняття, розуміння й інтерпретації художньої мови (відповідної системи знаків) з метою пошуку спільних енергетично-естетичних ресурсів [4, с. 156].

Лексика танцю охоплює широкий спектр термінів і понять, що використовуються для опису та аналізу рухів, поз, техніки та емоційних станів, які передаються через танцювальне виконання. Основними засобами створення художнього образу у хореографічному мистецтві є пластика рухів та положення людського тіла у музично-сценічному дійстві [5, с. 142]. Танець як мистецтво руху розвиває музично-ритмічну та тілесно-кінестетичну форми інтелекту. У першому випадку йдеться про сприймання і відтворення ритму та

мелодій, у другому – про інтелект нашого тіла, тобто здатність контролювати тілесні рухи [1, с. 10].

Ключовими елементами лексики танцю у контексті художньої комунікації є *рухи тіла*: опис та класифікація конкретних рухів тіла, які виконують танцівники для передачі певних емоцій, ідей та концепцій (наприклад, опис танцювальних кроків, поворотів, підскоків, вигинів тощо); *техніка танцю*: опис методів виконання танцювальних рухів і поз, а також техніка дихання, положення тіла, контроль рухів та інші аспекти для майстерного виконання танцю; *емоційна експресія*: мова тіла для вираження певних емоційних станів (смуток, радість, співчуття, відвага, гнів, страх, здивування, захоплення тощо); *музичний вираз*: дієвий спосіб вираження та інтерпретація музичних елементів через рухи тіла та хореографічні малюнки.

Отже, танець як мистецтво, де художні образи створюються засобами пластичних рухів людського тіла, може передавати широкий спектр емоцій; мова танцю здатна відтворити ритмічні відтінки музики, демонструючи гнучкість, пластичність і витривалість тіла. Хореографічна партитура танцю розгортається у просторі, тому динамічна і статична експресія також слугують засобами художньої виразності. Лексичне розмаїття хореографічного мистецтва великою мірою пов'язане з особливими історичними і культурними традиціями регіону, де народився танець, відтворюючи унікальні аспекти певної культури.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити **висновок**, що хореографічне мистецтво в комунікативному сенсі володіє системою знаків, за допомогою яких розкривається смисл художніх повідомлень. Кожен танець є специфічним повідомленням (текстом), у якому тілесний рух, ритм, музично-ритмічні рухи, пластика, динаміка, статика, композиція тощо є носіями значень. Мова хореографічного мистецтва є естетично впорядкованою динамічною системою, в якій максимально промовистими є постава (положення тіла), позиції та рух рук і ніг, положення і рухи голови, повороти тіла, кроки, стрибки тощо. Подальші дослідження стосуватимуться аналізу окремих лексичних одиниць хореографічного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баттерворт Д. Танець. Теорія і практика / пер. з англ. Харків: Вид-во «Гуманітарний центр», 2016. 244 с.
2. Кривохижа А. М. Гармонія танцю: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Видання 5-те, перероблене та доповнене. Кропивницький: Центрально-українське видавництво, 2018. 118 с.
3. Кулка І. Психологія мистецтва / пер. з чеськ. Харків: Вид-во «Гуманітарний центр», 2014. 560 с.
4. Лупак Н. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецтва: засади інтермедіальної технології : монографія.: Підручники і посібники, 2020. 452 с.
5. Шмагало Р. Т., Гнатишин І. Л. Словник педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції. Львів: ЛНАМ, 2012. 160 с.

